

Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΑΡΤΗΣ

ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ Φ. ΚΑΡΑΤΖΕΝΗ

*Συστηματική κατάταξη και προσθήκες
από την ΒΑΣ. Δ. ΚΑΡΑΤΖΕΝΗ ' Αρχαιολόγο- Ιστορικό*

ΜΕΡΟΣ Α'

*'Από την άπελευθέρωση της "Αρτας
μέχρι τό κίνημα στό Γουδί 1881-1909.*

1. Τίς εκλογές του 1881 διενήργησε ή Κυβέρνηση του 'Αλέξανδρου Κουμουνδούρου, ό όποιος έπίστευε ότι θά έχει μέ τό μέρος του τούς βουλευτές πού θά εκλεγούν από τίς προσαρτησθείσες περιοχές τής "Αρτας και τής Θεσσαλίας.

Οί εκλογές πού έγιναν στις 20-12-1881 διεξήχθησαν μέ τό τότε ισχύον σύστημα του πλειοψηφικού μετά σφαιριδίου και τής στενής περιφέρειας ('Επαρχία).

'Ο Νομός τής "Αρτας διαιρέθηκε σέ δύο 'Επαρχίες τής "Αρτας-Βρύσεως-Ραδοβυζίων και τών Τζουμέρκων.

'Η πρώτη περιφέρεια περιελάμβανε τούς Δήμους τής "Αρτας (2 εκλογικά τμήματα) Πέτα, 'Ηρακλείας και Τετραφυλλίας, ήτοι στό σύνολο 5 εκλογικά τμήματα. 'Η δέ επαρχία Τζουμέρκων περιελάμβανε τούς Δήμους Θεοδωρίας, 'Αγνάντων, Πραμάντων, Καλαρρυτών, ήτοι 4 εκλογικά τμήματα.

Κάθε μία από τίς παραπάνω αναφερόμενες επαρχίες εξέλεγε 2 βουλευτές.

Α' 'Επαρχία "Αρτης

'Ως ύποψήφιοι του 'Εθνικού κόμματος του Θεοδώρου Δεληγιάννη, τό όποιον είχε ως σύμβολο τό «Κορδόνι», κατήλθαν οί Κων/νος Καραπάνος και 'Ιωάννης 'Αντωνόπουλος, του δέ Τρικοπικού κόμματος, πού είχε ως σύμβολο τήν «'Ελιά» ό Γιώργος Παχύς.

'Εξελέγησαν οί Κων/νος Καραπάνος και Γεώργιος Παχύς.

Κατά του κύρους τών εκλογών αυτών, υπεβλήθησαν ένστάσεις στή Βουλή, ή όποία ένεργοϋσε ως τό σημερινό εκλογοδικείο και οί όποιες άπερρίφθησαν.

Β' 'Επαρχία Τζουμέρκων

Στήν 'Επαρχία αυτή κατήλθαν 2 συνδυασμοί:

'Ο συνδυασμός του Χαριλάου Τρικούπη περιελάμβανε τόν Κων/νον Κοττίκαν, δάσκαλον από τούς Ραφταναίους και τόν Νικόλαον 'Αμβράζην, Θεολόγον από τήν

Ἄρτα. Ὁ δὲ συνδυασμὸς τοῦ Θεοδώρου Δεληγιάννη περιελάμβανε τὸν Γεώργιο Κίτσαβο, λοχαγὸ τῶν Εὐζώνων ἐν ἐνεργείᾳ, καταγόμενον ἀπὸ τῆς Μακεδονίας καὶ τὸν Ἰωάννη Γερασ. Καραπάνο καταγόμενον ἀπὸ τῆς Ἄρτας. Βουλευτὲς ἐξελέγησαν οἱ Κων. Κοττίκας καὶ Νικόλαος Ἀμβράζης.

Κατὰ τοῦ κύρους τῆς ἐκλογῆς τοῦ Νικ. Ἀμβράζης ἀσκήθηκε προσφυγὴ ἐνώπιον τῆς Βουλῆς, γιὰ τοὺς παρακάτω λόγους:

α) Διότι ὁ Νικ. Ἀμβράζης δὲν εἶχε συμπληρώσει τὸ 30ο ἔτος τῆς ἡλικίας του (δεδομένου ὅτι ἀπαραίτητη προϋπόθεσις ἐκλογῆς ὑποψηφίου στίς βουλευτικὰς ἐκλογὰς ἦταν νὰ ἔχει συμπληρώσει τὸ 30ο ἔτος).

β) Διότι στὴν ψηφοδόχον (κάλην) του, ὁ Ἀμβράζης ἔφερε ὡς διακριτικὸ χρυσὸ Εὐαγγέλιον, ὑποδεικνύοντας μ' αὐτὸ τὸν τρόπο τοὺς ἐκλογεῖς, ὅτι ἂν τὸν καταψηφίζαν, θὰ ἦταν ἀρνητὲς τοῦ Ἱεροῦ Εὐαγγελίου.

γ) Διότι ὁ Εἰρηνοδίκης Βουργαρελίου ἐπέτρεψε φανερὴ ψηφοφορία πρὸς ὄφελος τοῦ Ἀμβράζης καὶ

δ) Διότι οἱ Ἱερεῖς τοῦ τμήματος Θεοδωρείας προπαγάνδιζαν ὑπὲρ αὐτοῦ, γιὰ τὴν ἡγεσίαν αὐτοῦ ἐν τῇ Θεολογίᾳ.

Κατὰ τὴν συνεδρίασιν τῆς Βουλῆς στίς 24-2-1882, ἀκυρώθηκε ἡ ἐκλογὴ τοῦ Ἀμβράζης, γιὰ τὸν πρῶτον λόγον τῆς ἀνηλικιότητος.

Ἐπὶ ἄλλῃ ἀπόφασιν αὐτῆς τῆς Βουλῆς καὶ τὴν ἀκύρωσιν τῆς ἐκλογῆς τοῦ Νικ. Ἀμβράζης, ἐνεργήθη στίς 16 Μαΐου 1882 ἀναπληρωματικὴ ἐκλογὴ στὴν ἐπαρχίαν Τζουμέρκων. Ὑποψήφιοι στίς ἀναπληρωματικὰς αὐτὰς ἐκλογὰς ἦσαν ὁ Χρῆστος Ρίγγας ἐκ Πραμάντων, γιὰ τὸν συνδυασμὸν τοῦ Χαρ. Τρικούπη καὶ ὁ Γ. Κίτσαβος γιὰ τὸν συνδυασμὸν τοῦ Θεοδ. Δεληγιάννη.

Ἐπλειοψήφισεν ὁ Χρῆστος Ρίγγας καὶ ἐξελέγη βουλευτὴς.

2. Τίς ἐκλογὰς τῆς 7ης Ἀπριλίου τοῦ 1885 ἐνήργησεν ἡ κυβέρνησις τοῦ Χαρ. Τρικούπη, διεξήχθησαν δὲ μὲν τὸν ἴδιον ἐκλογικὸν νόμον, πού εἶχαν διεξαχθεῖ καὶ οἱ ἐκλογὰς τοῦ 1881, δηλαδὴ στενὴ περιφέρεια (ἐπαρχία) πλειοψηφικὴ καὶ σφαιρῖδιον.

Α' Ἐπαρχία Ἄρτης

Ὁ συνδυασμὸς τοῦ κόμματος τοῦ Θεοδ. Δεληγιάννη ἀποτελέστηκε ἀπὸ τοὺς Κων/νο Γ. Καραπάνο καὶ Πέτρον Εὐαγ. Γαρουφαλιά, ὁ δὲ συνδυασμὸς τοῦ Χαρ. Τρικούπη ἀπὸ τοὺς Γ. Παχὺ καὶ Μάρκο Δημ. Νότη Μπότσαρη.

Ἐξελέγησαν δὲ βουλευτὲς οἱ δύο ὑποψήφιοι τοῦ Δεληγιαννικοῦ κόμματος ὅμως, κατὰ τοῦ κύρους τῆς ἐκλογῆς αὐτῆς ὑπεβλήθησαν ἐνστάσεις.

Οἱ ἐνστάσεις αὐτὰς μπορεῖ νὰ χωριστοῦν σὲ δύο κατηγορίας, ἤτοι σ' αὐτὰς πού ἀναφέρονται στὴν ἐπέμβαση ὄλων σχεδὸν τῶν ὀργάνων τῆς δημόσιας διοικήσεως, συμπεριλαμβανομένων σὲ αὐτὰ καὶ τῶν δημοτικῶν καὶ ἐκκλησιαστικῶν ἀρχῶν. Καὶ σὲ ἐνστάσεις ἀναφερόμενες σὲ καθένα ἀπὸ τοὺς 4 δήμους.

α) Στὸν Δῆμον τῆς Ἄρτας, ἡ πρώτη καὶ σπουδαιότερη ἐνστάσις ἦταν ὅτι διενεμήθησαν 10.000 δρχ. στὴν πόλιν τῆς Ἄρτας ἀπὸ τὸ Ἰδρυμα μὲ τὴν ἐπωνυμίαν «Ἐλένη τῆς πόλεως τῆς Ἄρτης» γιὰ τὴν ἐξαγορὰ συνειδήσεων, δεδομένου ὅτι μέλος τῆς διοικήσεως τὸ Ἰδρυμα τοῦτο ἐπιτροπῆς ἦταν ὁ ἐπιτυχὴς βουλευτὴς Πέτρος Γαρουφαλιάς.

Δεύτερη ἐνστάσις, διότι ὅλοι οἱ δημοτικοὶ ὑπάλληλοι τῆς Ἄρτας ψηφοθηροῦσαν δωροδοκοῦντες καὶ ἀπειλοῦντες ὑπὲρ τῶν ἐπιτυχόντων βουλευτῶν καὶ ἡ τρίτη ἐνστάσις, διότι ὁ Πρόξενος τῆς Τουρκίας στὴν Ἄρτα ἐπενέβη ὑπὲρ τῶν ἐπιτυχόντων.

ντων βουλευτῶν, ισχυριζόμενος ὅτι δέν θά θεωρήσει τά διαβατήρια ἐκείνων πού δέν θά ψήφιζαν τούς ἐπιτυχόντες.

β) Στό Δῆμο τοῦ Πέτα ἡ ἐνσταση ἐστρέφετο κατά τοῦ ἐνωμοτάρχου Ἰωάννη Ἀντωνιάδη, καθώς ἐνωμοτάρχης αὐτός ψηφοθηροῦσε ὑπέρ ἐπιτυχόντων, ἀπειλώντας τούς ἐκλογεῖς.

γ) Στό Δῆμο Τετραφυλλίας, ἡ σπουδαιότερη ἀπό τίς ἐνστάσεις εἶναι ἡ στρεφόμενη κατά τοῦ Κων/νου Σώκου, ὁ ὁποῖος σάν ἀντιπρόσωπος τοῦ Κων. Καραπάνου, τό μεσημέρι τῶν ἐκλογῶν ἔδωσε στούς ἐκλογεῖς τῆς Βρεστενίτσας 2.500 δρχ. γιά νά πληρώσουν τήν καθυστερούμενη δόση ἀγορᾶς τοῦ χωριοῦ τους πρὸς τόν Ἀβραάμ Πασά. Ἐπίσης στίς 3 Ἀπριλίου στό χωριό Καταβόθρα ὑποσχέθηκε στούς χωρικούς νά τούς πληρώσει 150 λίρες Ὀθωμανικές σέ ἀποζημίωση δῆθεν τῆς ἐπιδίκου μεταξύ τῶν κοινοτήτων Βελεντζικοῦ καί Καταβόθρας χορτονομῆς.

Στό χωριό Μπότσι δωροδότησε τούς κομματάρχες Γ.Α. Κοσιφάκη, Α. Μπαφατάκη καί Γ. Ζαφείρη, δίνοντας σ' αὐτούς 20 εἰκοσάφραγκα γιά νά πάρουν ψήφους ὑπέρ τῶν ἐπιτυχόντων. Τέλος δωροδότησε τούς χορηγούς τοῦ χωριοῦ Σεκλίτσας, δίνοντάς τους 600 δρχ.

δ) Στό Δῆμο Ἡρακλείας, ἡ σπουδαιότερη ἐνσταση ἦταν αὐτή περί τῆς δωροδοκίας τῶν ἐκλογέων τοῦ χωριοῦ Σκουληκαριάς.

Ὅλες ὁμως οἱ ἐνστάσεις ἀπερρίφθησαν.

Β' Ἐπαρχία Τζουμέρκων

Ἐποψηφιοὶ τοῦ κόμματος τοῦ Χαρ. Τρικούπη ἦταν: Οἱ Κων/νος Κοττίκας καί Χρ. Ρίγγας καί τοῦ Δεληγιαννικοῦ κόμματος ὁ Ἰωάννης Γερ. Καραπάνος καί ὁ Παναγιώτης Κομπορόζος ἀπό τά Θεοδώριανα. Ἐκτός ἀπ' αὐτούς ἐξετέθησαν ὡς ἀνεξάρτητοι ὁ Τιμολέων Δ. Μπότσαρης καί ὁ Νικόλ. Γκιόκας.

Βουλευτές ἐκλέχτηκαν οἱ Κων. Κοττίκας καί Ἰωάν. Καραπάνος.

Κατά τοῦ κύρους τῆς ἐκλογῆς τοῦ Ἰωαν. Καραπάνου ὑπεβλήθησαν οἱ παρακάτω ἐνστάσεις:

α) Διότι ὁ Ι. Καραπάνος δέν εἶχε τά προσόντα τά προερχόμενα ἀπό τό ἄρθρο 70 τοῦ τότε ἰσχύοντος Συντάγματος, δηλαδή δέν κατήγετο οὔτε ἦταν ἐγκατεστημένος στήν ἐκλογική περιφέρεια πού ἐξελέγη.

β) Διότι οἱ ἐκλογές δέν ἐνεργήθησαν ἀπό τούς νομίμως διορισθέντες δικαστικούς ἀντιπροσώπους.

Οἱ παραπάνω ἐνστάσεις ἀπερρίφθησαν.

3. Οἱ ἐκλογές τῆς 4ης Ἰανουαρίου 1887 διεξήχθησαν ἀπό τήν Κυβέρνηση τοῦ Χαρ. Τρικούπη, ἡ ὁποία προηγουμένως εἶχε τροποποιήσει τόν ἐκλογικό νόμο καί ἀντικατέστησε τήν ἐπαρχία ὡς ἐκλογική περιφέρεια ἀπό τόν Νομό (Εὐρεία περιφέρεια). Στίς ἐκλογές αὐτές μετεῖχαν ἀπό τό κόμμα τοῦ Θεοδ. Δεληγιάννη οἱ Κων. Καραπάνος, Ἰωάννης Καραπάνος καί Πέτρος Ε. Γαρουφαλιάς. Ἀπό δέ τό κόμμα τοῦ Χαρ. Τρικούπη ὁ Δημ. Νότης Μπότσαρης, ὁ Γ. Παχὺς καί Κων. Κοττίκας. Ἐξετέθησαν ὡς ἀνεξάρτητοι ὁ Δημ. Γῶγος καί Στεφ. Χ. Ρίγγας. Βουλευτές ἐξελέγησαν οἱ Δημ. Μπότσαρης, Γεωρ. Παχὺς καί Κων. Καραπάνος. Κατά τοῦ ἐκλογικοῦ ἀποτελέσματος ὑπεβλήθησαν δύο ἐνστάσεις, κατά τῆς ἐκλογῆς τοῦ Κων. Καραπάνου καί τοῦ Γεωρ. Παχὺ.

Οἱ ἐνστάσεις ἀπερρίφθησαν ἀπό τή Βουλή ὡς ἀνυποστήρικτες.

4. Τίς ἐκλογές τῆς 14ης Ὀκτωβρίου 1890 ἐνήργησε ἡ κυβέρνησις τοῦ Χαριλ. Τρικούπη μέ τό ἴδιο ἐκλογικό σύστημα. Ὑποψήφιοι τοῦ κόμματος τοῦ Δεληγιάννη ἦταν οἱ Κων. Καραπάνος καί Νικ. Βαρζέλης, τοῦ δέ κόμματος τοῦ Χαρ. Τρικούπη οἱ Γεωρ. Παχὺς καί Κων. Κοττίκας.

Ἐξελέγησαν βουλευτές οἱ Κων. Καραπάνος καί Γ. Παχὺς. Κατά τοῦ κύρους τῶν ἐκλογῶν δέν ὑποβλήθηκε καμία ἐνστάσις, ἡ δέ βουλή ἐπικύρωσε τίς ἐκλογές αὐτές.

5. Οἱ ἐκλογές τῆς 3ης Μαΐου 1892 διεξήχθησαν ἀπό τήν κυβέρνησις τοῦ Θεοδ. Δεληγιάννη. Πρὸ τῆς ἐνεργείας τῶν ἐκλογῶν διά νόμου ἐπανῆλθε ἡ ἐπαρχία ὡς ἐκλογική περιφέρεια (Στενή). Εἰδικότερα ἡ Ἄρτα ἐψηφίσε ὡς μία ἐπαρχία καί τῆς ὑπολογίστηκαν 3 ἔδρες. Στό νομό Ἄρτης κατήλθαν οἱ ἐξῆς συνδυασμοί: τοῦ Δεληγιαννικοῦ κόμματος, οἱ Κων. Καραπάνος καί Ἰωαν. Καραπάνος, ὡς συμπράττων μέ τό κόμμα τοῦ Τρικούπη ὁ Γεωργ. Παχὺς καί τοῦ ἀμιγοῦς Τρικουπικοῦ κόμματος οἱ Μιχ. Λάμπρου, Δημ. Νότης Μπότσαρης καί ὁ ναύαρχος Μάρκος Κων. Μπότσαρης. Ὡς ἀνεξάρτητος δέ κατήλθε ὁ Χρῆστος (Κίτσος) Μπότσαρης, ἐξάδελφος τοῦ Μάρκου Κ. Μπότσαρη.

Βουλευτές ἐξελέγησαν οἱ Γεωρ. Παχὺς, Μιχαήλ Λάμπρος καί Κων. Καραπάνος. Κατά τοῦ κύρους τῆς ἐκλογῆς τοῦ Κ. Καραπάνου ὑπεβλήθη ἐνστάσις. Ἡ ἐνστάσις αὐτή στηριζόταν στοὺς παρακάτω λόγους:

α) Ὅτι ὁ Κων. Καραπάνος γιά νά ἐπιτύχει τήν ψήφο τῶν κατοίκων τῶν χωριῶν Μίγηρα καί Λουτζίτσα ὑποχρεώθηκε μέ προπαρασκευαστική σύμβαση νά ἀποδεχθεῖ τήν —κατόπιν αἰτήσεων τῶν κατοίκων— μεταβολή τῶν ὄρων πληρωμῆς πρὸς αὐτόν ὑποθηκοδανείων τῶν ἐν λόγω κατοίκων.

β) Ὅτι γιά νά πετύχει ψήφους ἀπό τό χωριό Κομπότι παρεχώρησε τήν προπαραμονή τῶν ἐκλογῶν διά δωρεᾶς 1.000 στρέμματα.

Ὅμως οἱ ἐνστάσεις αὐτές ἀπερρίφθησαν.

6. Τίς ἐκλογές τῆς 16ης Ἀπριλίου 1895 ἐνήργησε ὑπηρεσιακή κυβέρνησις. Στήν περιφέρεια Ἄρτης κατήλθαν 2 συνδυασμοί: ὁ πρῶτος τοῦ Θεοδώρου Δεληγιάννη ἀποτελούμενος ἀπό τοὺς Κων. Καραπάνο, Χρῆστο (Κίτσο) Μπότσαρη καί Σπύρο Βαρζέλη, ὁ δέ δεύτερος τοῦ Χαρ. Τρικούπη, ἀποτελούμενος ἀπό τοὺς Γεώργ. Παχὺ, Μιχαήλ Λάμπρο καί Κων. Κοττίκα. Ὡς ἀνεξάρτητος ἐπολιτεύθη καί ὁ τότε δήμαρχος Θεοδωρείας Γεώργιος Οἰκονομίδης.

Βουλευτές ἐξελέγησαν οἱ Κων. Καραπάνος, Σπύρος Βαρζέλης καί Χρ. Μπότσαρης. Κατά τοῦ κύρους τῆς ἐκλογῆς ὑπεβλήθη ἐνστάσις, ἡ ὁποία ἀπερρίφθη ὡς ἀνυποστήρικτη.

7. Οἱ ἐκλογές τῆς 7ης Φεβρουαρίου 1899 διεξήχθησαν ἀπό τήν κυβέρνησις τοῦ Ἀλεξ. Ζαῖμη καί μέ τό ἴδιο ἐκλογικό σύστημα τῶν ἐκλογῶν τοῦ 1892. Στό νομό Ἄρτης κατήλθαν δύο συνδυασμοί. Στό συνδυασμό τοῦ Δεληγιάννη μετείχαν οἱ Κων. Καραπάνος, Ἰωαν. Καραπάνος, Σπύρος Βαρζέλης καί Κων./νος Κοττίκας. Στό δέ συνδυασμό τοῦ Ἐπ. Δεληγεώργη οἱ Εὐάγ. Π. Γαρουφαλιάς, Δημ. Δουρούτης, ναύαρχος ἐκ Καλαρρυτῶν, Μιχ. Λάμπρου καί Σωτ. Κοσσυβάκης ἐκ Μεγαλόχαρης. Ἐξελέγησαν βουλευτές οἱ Κων. Καραπάνος, Ἰωάν. Καραπάνος, Κων. Κοττίκας, Εὐάγ. Γαρουφαλιάς. Κατά τῆς ἐκλογῆς τῶν τριῶν πρώτων ἐπιτυχόντων ὑπεβλήθη ἐνστάσις γιά τοὺς ἀκολούθους λόγους:

α) Ὅτι στό πρῶτο τμήμα τοῦ Δήμου Ἡρακλείας ἐξαφανίστηκαν χρεωστικά γραμμάτια ἀξίας 6.000 δρχ. πού οἱ κάτοικοι τοῦ χωριοῦ Σκουληκαριά ὄφειλαν στόν Καραπάνο. β) Τήν ὑπόσχεσις τοῦ Κων. Καραπάνου στοὺς κατοίκους τῶν

χωριών Μίγηρα και Λιψίστα, να δεχτεί ώστε κατά την εξώφληση των χρημάτων προς αυτόν (από την αγορά κτημάτων), να πληρωθεί ή Τουρκική λίρα 3 δρχ. λιγότερο από την τρέχουσα αυτής αξία. γ) "Οτι οι άλαταποθηκάριοι της εταιρείας των Μονοπωλίων άσκούσαν φανερά προπαγάνδα υπέρ του συνδυασμού των τριών επιτυχόντων. δ) "Οτι στο πρώτο τμήμα του Δήμου 'Αγνάντων, άπεκλείσθη ο αντιπρόσωπος του Γ. Δουρούτη.

Οι παραπάνω ένστάσεις λόγω του μεγάλου κύρους που είχε ο Κων. Καραπάνος άπερρίφθησαν. 'Η δύναμη των κομμάτων από τις εκλογές αυτές είχε ως εξής: Προοδευτικό κόμμα 10 βουλευτές, κόμμα Θ. Δεληγιάννη 60, Γ. Θεοτόκη 60 βουλευτές, κόμμα Ζαΐμη 25, Στεφάνου Δραγούμη 12, Δεληγιώργη 15.

8. Οι εκλογές της 17ης Νοεμβρίου 1902 διεξήχθησαν από την κυβέρνηση 'Αλ. Ζαΐμη και με τις ίδιες εκλογικές διατάξεις με τις όποιες ενεργήθησαν και οι προηγούμενες εκλογές.

Στό νομό 'Αρτης ο συνδυασμός του Θεοδ. Δεληγιάννη καταρτίστηκε από τους Κων. Καραπάνο, Ι. Καραπάνο, Σπύρ. Βαρζέλη και Χρ. Μπότσαρη. Τό δέ κόμμα του Γεωρ. Θεοτόκη τό όποιο εκλήθη «Λαϊκό κόμμα» από τους Κ. Κοττίκα, Μιχαήλ Λάμπρου, Γεωρ. Παχύ και Εύαγ. Γαρουφαλιά. 'Επίσης εξετέθησαν ως ανεξάρτητοι οι Μάρκος Κ. Μπότσαρης και Δημ. Μ. Μπότσαρης. Βουλευτές εξελέγησαν οι Κων. Καραπάνος, Ι. Καραπάνος, Σπ. Βαρζέλης και Κων. Κοττίκας.

"Ενσταση δέν υπεβλήθη.

9. Οι εκλογές της 20ης Φεβρουαρίου 1905 διενεργήθησαν από την κυβέρνηση του Θεοδ. Δεληγιάννη.

Στήν 'Αρτα στό συνδυασμό του κόμματος του Δεληγιάννη μετείχαν οι Κων. Καραπάνος, Ι. Καραπάνος, Πύρρος Κ. Καραπάνος και ο συνεργαζόμενος Θεοτοκικός Γ. Παχύς.

'Ο δεύτερος συνδυασμός, με έβλημα του κόμματος του Θεοτόκη άποτελειτό από τον 'Αντώνιο Γαρουφαλιά και από τους ανεξάρτητους Γ. Οικονομίδη και Κ. Λάμπρου. 'Εξελέγη όλόκληρος ο συνδυασμός του Δεληγιαννικού Κόμματος. Δέν υπεβλήθη καμία ένσταση.

10. Στις εκλογές της 26ης Μαρτίου 1906 (υπό την κυβέρνηση του Γ. Θεοτόκη) κατηρτίσθησαν στό νομό 'Αρτης οι παρακάτω συνδυασμοί:

α) 'Ανεξάρτητος συνδυασμός, από τους Κ. Καραπάνο, Πύρρο Κ. Καραπάνο και Γ. Παχύ.

β) 'Άλλος συνδυασμός, από τους 'Αντώνιο Γαρουφαλιά, Κων. Κοττίκα και Εύάγγελο Χέλμη.

γ) Τρίτος συνδυασμός, από τους Εύαγγ. Γαρουφαλιά, Γ. Οικονομίδη και Δήμου Λύτρα. 'Ως ανεξάρτητος κατήλθε ο Χρ. Κ. Μπότσαρης.

Βουλευτές εξελέγησαν οι Κων. Καραπάνος, Πύρρος Καραπάνος και 'Αντώνιος Γαρουφαλιάς. Κατά του άποτελέσματος ούδεμία ένσταση υπεβλήθη.

ΜΕΡΟΣ Β'

*'Από τό κίνημα στό Γουδί μέχρι την εγκαθίδρυση
της άβασίλευτης δημοκρατίας 1909-1924.*

'Η επανάσταση στό Γουδί άποτελει σταθμό στην πολιτική ιστορία της 'Ελλάδας. Είχε σαν αίτια τή δυσαρέσκεια των κατωτέρων άξιωματικών του στρατού και

τοῦ ναυτικοῦ, ἀφοῦ ὑποσκελίζονταν ἀπό τούς εὐνοούμενους τῆς αὐλῆς καί τήν πικρία τους γιά τήν ἥττα τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ τό 1897 ἀπό τούς Τούρκους. Ἡ ἐπανάσταση, μέ τήν ἀνάμειξη σ' αὐτήν τῆς τότε πρωτοεμφανιζόμενης ἀστικής τάξης στίς μεγάλες πόλεις (Ἀθήνα, Πάτρα κ.λπ.) πήρε διαφορετικό χαρακτήρα καί περιορίστηκε στήν ἀπαίτηση νά ἀναθεωρηθεῖ τό τότε ἰσχύον σύνταγμα καί νά ἀναλάβει τήν διακυβέρνηση τῆς χώρας ὁ Ἐλευθέριος Βενιζέλος.

1. Στίς ἐκλογές τῆς 8ης Αὐγούστου 1910, πού ἔγιναν μέ τό σύστημα τοῦ πλειοψηφικοῦ καί τῆς εὐρείας περιφέρειας (Νομός) ἔλαβαν μέρος ὁ Ἀντώνιος Γαρουφαλιάς, ὁ Εὐάγγελος Γαρουφαλιάς, ὁ Νικ. Γκιόκας, ὁ Κων. Καραπάνος καί ὁ γιός του Πύρρος Καραπάνος, ὁ Περικλῆς Καραπάνος, ὁ Χρ. Κομπορόζος, ὁ Κων. Κοττίκας, ὁ Γρηγ. Κοσσυβάκης, ὁ Γ. Οἰκονομίδης, ὁ Σπ. Σίμος, ὁ Σπ. Μήλιος καί ὁ Σπ. Βαρζέλης.

Οἱ συνδυασμοί ἀποτελέστηκαν ὡς ἐξῆς:

α) Ἀνεξάρτητος συνδυασμός, προσκείμενος πρὸς τό κόμμα τῶν φιλελευθέρων τῶν Ἑλ. Βενιζέλου ἀποτελούμενος ἀπό τούς Κ. Καραπάνο, Περικλή Καραπάνο, Σπ. Βαρζέλη, Χρ. Κομπορόζο καί Ἀντώνιο Γαρουφαλιά.

β) Ἄλλος συνδυασμός προσκείμενος πρὸς τό κόμμα τοῦ Γ. Θεοτόκη ἀποτελούμενος ἀπό τούς Εὐάγ. Γαρουφαλιά, Κων. Κοττίκα, Γρ. Κασσυβάκη, Γ. Οἰκονομίδη, Σπ. Μήλιο καί Ν. Γκιόκα.

γ) Μεμονωμένος ὁ διευθυντής τῆς ἐφημερίδας Ἀθηνῶν «Πατρίς» Σπ. Σίμος. Ἐπεξελέγησαν οἱ Κων. Καραπάνος, Περ. Καραπάνος, Εὐάγ. Γαρουφαλιάς, Ἀντ. Γαρουφαλιάς, Σπ. Σίμος, Σπ. Μήλιος.

2. Ἡ ἐκ τῶν ἐκλογῶν τῆς 8ης Αὐγούστου προελθοῦσα βουλή (πρώτη ἀναθεωρητική), συνῆλθε στήν πρώτη συνεδρίαση τήν 1η Σεπτεμβρίου. Τήν 6η Ὀκτωβρίου 1910 παραιτήθηκε ἡ κυβέρνηση Δραγούμη καί ἀνέλαβε τό σχηματισμό κυβερνήσεως ὁ Ἐλευθέριος Βενιζέλος. Ἐπειδή ὁμως δέν εἶχε τήν πλειοψηφία στή βουλή, διέλυσε τή συνέλευση καί προκήρυξε νέες ἐκλογές γιά τήν 28η Νοεμβρίου τοῦ ἰδίου ἔτους.

Στίς ἐκλογές αὐτές κατῆλθαν οἱ παρακάτω συνδυασμοί κομμάτων:

α) Ὁ συνδυασμός τῶν φιλελευθέρων τοῦ Ἐλευθ. Βενιζέλου ἀποτελέστηκε ἀπό τούς: Σπ. Σίμο, Εὐάγ. Γαρουφαλιά, Ἰωάν. Κοτσαρίδα, Νικ. Σ. Κοσσυβάκη, Σπ. Μήλιο, Στεφ. Ρίγγα.

β) Δεύτερος ἀνεξάρτητος συνδυασμός ἀποτελέστηκε ἀπό τούς Κων. Καραπάνο, Πύρρο Καραπάνο, Περικλή Καραπάνο, Ἀντ. Γαρουφαλιά, Κων. Κοττίκα, καί Νίκο Γκιόκα. Στίς ἐκλογές αὐτές ἔλαβαν μέρος καί οἱ ἀνεξάρτητοι Γ. Παχύς, Γ. Οἰκονομίδης καί Γ. Γάγαρης.

Βουλευτές ἐξελέγησαν οἱ Σπ. Σίμος, Εὐάγ. Γαρουφαλιάς, Κων. Καραπάνος, Πύρρος Καραπάνος, Περ. Καραπάνος καί Ἀντώνιος Γαρουφαλιάς.

Ἡ ἐκλογή αὐτή εἶναι ἡ τελευταία στήν ὁποία ἔλαβε μέρος ὁ Κων/νος Καραπάνος, ὁ ὁποῖος 30 ὀλόκληρα χρόνια ἐδέσποζε στήν πολιτική ζωὴ τῆς Ἄρτας. Ἦταν ὁ ἐπίσημος οἰκονομολόγος τοῦ κόμματος τοῦ Θεοδ. Δεληγιάννη, γι' αὐτό καί διορίστηκε ὑπουργός τῶν Οἰκονομικῶν.

Κατά τοῦ κύρους τῆς ἐκλογῆς Ἄρτης ὑπεβλήθησαν ἑκατέρωθεν ἐνστάσεις, ἀλλά καί τηλεγραφικές καταγγελίες τοῦ Εἰσαγγελέα Ἄρτης καί τοῦ ἐφόρου δικαστικῶν ἀντιπροσώπων γιά δωροδοκίες καί ἄλλους ἐκβιασμούς ἐκλογέων ἐκ μέρους τοῦ Καραπανικοῦ συγκροτήματος. Οἱ ἐνστάσεις αὐτές, ἂν καί κατετάραξαν

τό πανελλήνιο λόγω τῶν καταγγεληθέντων ἐκλογικῶν παραβάσεων ἀπερρίφθησαν ὅμως ἀπό τή βουλή.

3. Μετά τήν ἀποπεράτωση τοῦ ἔργου τῆς ἀναθεωρητικῆς τοῦ Συντάγματος βουλῆς προκηρύχθησαν ἐκλογές μέ τό ἴδιο ἐκλογικό σύστημα γιά τήν ἀνάδειξη ἀπλῆς βουλῆς. Στίς ἐκλογές αὐτές τῆς 11ης Μαρτίου 1912, ἔλαβαν μέρος τό κόμμα τῶν φιλελευθέρων τοῦ Ἐλευθ. Βενιζέλου μέ τούς Σπ. Σίμο, Γ. Παχύ καί Σπ. Σπυρομήλιο, δεύτερος συνδυασμός ἀνεξάρτητος, ἀλλά προσκείμενος πρός τό κόμμα τῶν Φιλελευθέρων, ἀποτελεῖτο ἀπό τούς Ἄλεξ. Καραπάνο, Περ. Καραπάνο καί Εὐάγ. Χέλμη. Ὁ τρίτος συνδυασμός τῆς Ἠνωμένης ἀντιπολίτευσης κατηρτίσθη ἀπό τούς Εὐάγ. Γαρουφαλιά, Ν. Κοσσυβάκη καί Γεώργ. Κουτσονίκα. Ἐπίσης ἔλαβαν μέρος στίς ἐκλογές ὡς ἀνεξάρτητοι οἱ Ἄντων. Γαρουφαλιάς, Κων. Κοττίκας καί Γ. Οἰκονομίδης.

Βουλευτές ἐξελέγησαν ὅλοι οἱ ὑποψήφιοι τοῦ κόμματος.

Τήν 1η Ἀπριλίου 1913 πέθανε ὁ Γ. Παχύς, ὁ ὁποῖος κι αὐτός ἀπό τό 1881 μέχρι τοῦ θανάτου του ἀποτελοῦσε ἀντάξιο ἀντίπαλο τοῦ Κ. Καραπάνου. Ἀμέσως μετά προκηρύχθησαν ἐκλογές γιά τή συμπλήρωση τῆς κενῆς θέσης τοῦ ἀποβιώσαντος τή 12η Μαΐου 1913 καί στήν ὁποία ἔλαβαν μέρος ὁ Ἄλ. Καραπάνος καί ὁ Ἄντ. Γαρουφαλιάς. Ἐξελέγη ὁ πρῶτος.

4. Ὁ Ἐλευθ. Βενιζέλος, μετά ἀπό διαφωνία μέ τό θρόνο, σχετικά μέ τή συμμετοχή τῆς Ἑλλάδος στόν Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, παραιτήθη τήν 25ην Φεβρουαρίου 1915 ἀπό τήν πρωθυπουργία καί ἀνεχώρησε γιά τό ἐξωτερικό.

Τήν ἴδια μέρα σχηματίστηκε κυβέρνηση ἀπό τόν Δ. Γούναρη, ἀρχηγό τοῦ κόμματος τῶν ἔθνικοφρονούντων, ὁ ὁποῖος διέλυσε τή βουλή καί προκήρυξε ἐκλογές. Στίς ἐκλογές αὐτές, τῆς 31ης Μαΐου 1915, ἔλαβαν μέρος ὁ συνδυασμός τοῦ κόμματος τῶν φιλελευθέρων μέ τούς Σπ. Σπυρομήλιο, Περ. Καραπάνο, Χρ. Κομπορόζο καί Γ. Ματζούκη. Ὁ δέ ἀντίπαλος συνδυασμός ἀποτελέστηκε ἀπό τούς Ἄλεξ. Καραπάνο, Πύρρο Καραπάνο, Ἄντ. Γαρουφαλιά καί Κων. Οἰκονομίδη.

Βουλευτές ἐξελέγησαν οἱ Ἄλ. Καραπάνος, Περ. Καραπάνος, Ἄντ. Γαρουφαλιάς καί Κων. Οἰκονομίδης. Στίς ἐκλογές αὐτές πλειοψήφισε τό κόμμα τῶν φιλελευθέρων. Ἐπειδή ὅμως ὁ Πρωθυπουργός Ἐλευθ. Βενιζέλος παραιτήθη λόγω διαφωνίας μέ τό θρόνο γιά τήν ἐξοδο τῆς Ἑλλάδος στόν Α΄ παγκόσμιο πόλεμο σχημάτισε κυβέρνηση ὁ Ἄλεξ. Ζαΐμης καί τούτου παραιτηθέντος σχηματίστηκε κυβέρνηση ἀπό τόν Στεφ. Σκουλούδη, ἡ ὁποία εἰσηγήθη τή διενέργεια νέων ἐκλογῶν γιά τήν 6η Δεκεμβρίου τοῦ ἰδίου ἔτους.

5. Στίς ἐκλογές τῆς 6ης Δεκεμβρίου 1915 τό κόμμα τῶν φιλελευθέρων δέν ἔλαβε μέρος. Στήν Ἄρτα ὁ ἐνιαῖος κυβερνητικός συνδυασμός καταρτίστηκε ἀπό τούς Ἄλεξ. Καραπάνο, Εὐάγ. Χέλμη, Κ. Οἰκονομίδη καί Εὐάγ. Γαρουφαλιά. Ἐξελέγησαν δέ ὅλοι οἱ ὑποψήφιοι τοῦ κυβερνητικοῦ συνδυασμοῦ. Οἱ ἐκλογές ἐνεργήθησαν ἀπό τόν Στέφανο Σκουλούδη, ὡς πρωθυπουργό. Ὁ Βενιζέλος δέν ἀναγνώρισε τό κύρος τῶν ἐκλογῶν αὐτῶν καί μετέβη στή Θεσσαλονίκη ὅπου σχημάτισε ἐπαναστατική κυβέρνηση, μέ συνεργάτες τό ναύαρχο Π. Κουντουριώτη καί τόν στρατηγό Π. Δάγκλη.

6. Μετά τό πέρας τοῦ Α΄ Παγκοσμίου πολέμου καί πρὶν τήν κατακραυγή τοῦ λαοῦ γιά τή συνεχιζόμενη ἐκστρατεία στή Μικρά Ἀσία, ὁ Ἐλευθ. Βενιζέλος

αναγκάστηκε να προκηρύξει εκλογές για την 1η Νοεμβρίου 1920. Στην Άρτα υπήρχαν 3 συνδυασμοί:

α) Τών φιλελευθέρων αποτελούμενος από τούς Άντ. Γαρουφαλιά, Νικ. Καλέλλη, Περ. Καραπάνο, Ί. Πρίντζο.

β) Δεύτερος συνδυασμός φιλικά διακείμενος προς τό κόμμα τών Φιλελευθέρων αποτελούμενος από τούς Άλεξ. Καραπάνο, Πύρρο Καραπάνο, Κ. Οικονομίδα και Δημ. Φράγκο.

γ) Ό τρίτος συνδυασμός τής Ήνωμένης Άντιπολιτεύσεως μέ τούς Εύάγγελο Γαρουφαλιά, Κ. Ζάγκλη, Σπ. Βενούκα και Παν. Χριστοδούλου. Ός ανεξάρτητοι εξετέθησαν ό Άθαν. Τζώνης κτηνίατρος, ό μπαλωματής Ν. Ζορμπάς και άλλοι πολλοί. Βουλευτές εξελέγησαν οί Εύάγ. Γαρουφαλιάς, Ν. Καλλέλης, Άλέξανδρ. Καραπάνος και ό ανεξάρτητος Άθαν. Τζώνης.

Κατά τοῦ τελευταίου ὑποβλήθηκε ἔνσταση γιά ἔλλειψη προσόντων ἐκλογημότητος, διότι εἶχε καταδικαστεῖ ἀπό ποινικό δικαστήριο καί εἶχε στερηθεῖ τά πολιτικά του δικαιώματα. Ἡ ἔνσταση αὐτή ἔγινε δεκτή, καί ό Ἀθανάσιος Τζώνης ἐξέπεσε τοῦ βουλευτικοῦ ἀξιώματος. Κατόπιν τούτου προκηρύχθησαν ἐκλογές γιά τήν ἀνάδειξη βουλευτοῦ, ό όποῖος θά καταλάμβανε τήν κενή ἔδρα, τήν 30η Μαΐου 1921 καί ἡ όποία ἐκλογή ἐπανελήφθη, διότι δέν εἶχαν ψηφίσει οί ἐκλογεῖς στό τμήμα τής Τετραφυλλίας, τήν 13η Ἰουνίου καί πάλι τήν 3η Ἰουλίου, όποτε ἐξελέγη ό Σπ. Βενούκας.

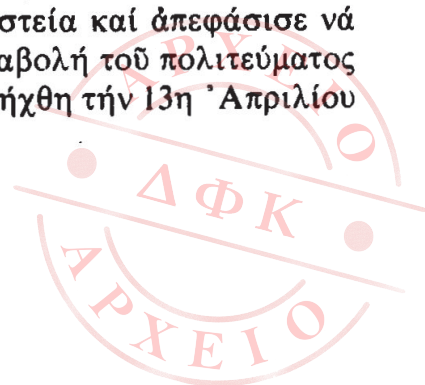
7. Τόν Ὀκτώβριο τοῦ 1920 πέθανε ό Βασιλεύς Ἀλέξανδρος, πού πήρε τό θρόνο μετά ἀπό παραίτηση τοῦ πατέρα τοῦ Κων/νου καί μέ δημοψήφισμα πού διεξήχθη στίς 22 Νοεμβρίου μέ συντριπτική πλειοψηφία, ό λαός ἐζήτησε τήν ἐπάνοδο τοῦ Βασιλέως Κων/νου στό θρόνο. Ό δέ Βασιλεύς Κων/νος ἐπανήλθε καί ἀνέθεσε τήν κυβέρνηση στό Δημ. Γούναρη.

8. Μετά τήν καταστροφή τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ κηρύχτηκε ἐπανάσταση ἀπό τούς Ν. Πλαστήρα, Στ. Γονατά καί Ἀλεξ. Χατζηκυριάκο, οί όποιοι προκήρυξαν ἐκλογές γιά τήν 16ην Φεβρουαρίου 1923. Οί ἐκλογές αὐτές ὑπῆρξαν μονόπλευρες, λόγω τοῦ ότι δέν ἔλαβαν μέρος τά προσκείμενα πρὸς τόν Βασιλέα Κων/νο κόμματα.

Στό νομό Ἄρτης συγκροτήθηκε ό συνδυασμός τοῦ κόμματος τών Φιλευθέρων ἀπό τούς Ν. Καλλέργη, Ἄντ. Γαρουφαλιά καί Κων. Ζάγκλη. Ἐκτός όμως αὐτοῦ συγκροτήθηκε καί ἄλλος συνδυασμός μέ τήν ἐπωνυμία « Ἀγροτικός » αποτελούμενος ἀπό τούς Γρ. Μπάμια, Χρ. Βαλλίνο καί Ν. Πανή. Ός ανεξάρτητοι κατήλθαν οί Ἀθαν. Τζώνης καί ό νομάρχης Ἄρτης Ἀλέξ. Μέρος.

Βουλευτές ἐξελέγησαν οί Ν. Καλλέλης, Ἄντ. Γαρουφαλιάς καί ό ανεξάρτητος Ἀθαν. Τζώνης.

Τήν 16η Φεβρουαρίου 1924 ψηφίστηκε πρόταση γιά τήν ἐνέργεια δημοψηφίσματος περί τής μορφῆς τοῦ πολιτεύματος. Στίς 11 Μαρτίου τοῦ ἴδιου ἔτους ἐκήρυξε ἔκπτωτο τήν Βασιλεύουσα στήν Ἑλλάδα δυναστεία καί ἀπεφάσισε νά συνταχθεῖ ἡ Ἑλλάς ὡς Προεδρική Δημοκρατία. Τήν μεταβολή τοῦ πολιτεύματος ἐνέκρινε τό ἐκλογικό σῶμα διά δημοψηφίσματος πού διεξήχθη τήν 13η Ἀπριλίου 1924.

Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΑΡΤΗΣ

ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ Φ. ΚΑΡΑΤΖΕΝΗ

Συστηματική κατάταξη και προσθήκη

ΒΑΣΙΛΙΚΗ Δ. ΚΑΡΑΤΖΕΝΗ

ἀρχαιολόγος - ιστορικός

ΜΕΡΟΣ Γ΄

Ἀπό τὴν ἐγκαθίδρυση τῆς ἀβασίλευτης δημοκρατίας 1924, ἕως τὸν πόλεμο τοῦ 1940

Τὴν 13ῃ Ἀπριλίου 1924 διεξήχθη δημοψήφισμα διὰ τοῦ ὁποῦ ἐνεκρίθη ἀπὸ τὸ ἐκλογικὸ σῶμα ἡ μεταβολὴ τοῦ πολιτεύματος σὲ Κοινοβουλευτικὴ Δημοκρατία.

1. Οἱ ἐκλογές τῆς 7ῆς Νοεμβρίου 1926 ἔγιναν γιὰ πρώτη φορὰ μὲ τὸ σύστημα τῆς ἀπλῆς ἀναλογικῆς. Ἡ Ἐπικράτεια χωρίστηκε σὲ 37 ἐκλογικὲς περιφέρειες στὶς ὁποῖες ἐπιμερίστηκαν οἱ 279 βουλευτικὲς ἔδρες. Οἱ Νομοὶ Ἄρτης καὶ Πρεβέζης ἀπέτελεσαν μίαν ἐκλογικὴν περιφέρειαν στὴν ὁποία προσετέθη καὶ ἡ ἐπαρχία Λευκάδας. Μέτρο γιὰ κάθε βουλευτικὴ ἔδρα ἦταν οἱ 22.000 κάτοικοι καὶ γιὰ τὴν ἐκλογικὴν περιφέρειαν Ἄρτης-Πρεβέζης-Λευκάδος ὁρίσθησαν 6 βουλευτικὲς ἔδρες. Στὶς ἐκλογές ἐνήργησε κυβέρνησις ὑπὸ τὸν Γ. Κονδύλη.

Στὴν περιφέρειαν Ἄρτης-Πρεβέζης-Λευκάδος ἔλαβαν μέρος οἱ κάτωθι συνδυασμοί:

α) *Συνδυασμὸς Ἐνώσεως Φιλελευθέρων* (Γ. Καφαντάρης, Μιχαλακόπουλος) μὲ ὑποψηφίους τούς: Γ. Γερογιάννη, Δάγκλη, Εὐρ. Καζαντζή, Π. Κοκκινάτο, Γερ. Σολδάτο, Γ. Μπανιά.

β) *Συνδυασμὸς κόμματος Ἐλευθεροφρόνων* (Ι. Μεταξᾶ) μὲ ὑποψηφίους τούς: Ν. Μέξη, Ἄρ. Βαλαωρίτη, Εὐαγγ. Π. Γαρουφαλιά, Γρηγ. Κοσσυβάκη, Λέων Τσόκο, Κ. Καλκάνη.

γ) *Συνδυασμὸς Κόμματος Ἀγροτικοῦ Ἑλλάδος* (Ἄλ. Παπαναστασίου μὲ ὑποψηφίους τούς: Θεοδ. Χαβίνη, Ν. Καλλέλη, Ἄντ. Γαρουφαλιά, Δημ. Παπαβασιλείου, Εὐαγγ. Παπαλεύκα, Μάρκο Τσαρλαμπά.

δ) *Συνδυασμὸς Λαϊκοῦ Κόμματος* (Π. Τσαλδάρη) μὲ ὑποψηφίους τούς: ν. Νικλάμπα, Παν. Χριστοδούλου, Δημ. Ζαμπέλη, Ἴων. Ἀμβράζη, Νικ. Πανῆ, Θεόδ. Δ. Καρατζένη.

ε) *Συνδυασμὸς Ἀνεξαρτήτων Μεταξικῶν* μὲ ὑποψηφίους τούς: Λεων. Ἀνάγνου, Ἴων. Τριανταφυλλίδη, Χρ. Ρίζο, Νικ. Πεπόνη, Ἄν. Παπαμιχαήλ, Κων. Οἰκονομίδη.

στ) *Κόμμα Τσαμουργιάς* με υποψηφίους τούς: 'Αλή Βέης, Ρασήχ Ντίνα, 'Αβδή 'Ιμβραήμ Ροῦμπος.

ζ) *Κόμμα 'Αποκαταστάσεως Προσφύγων* με υποψηφίους τούς: Γεωρ. 'Αράπο-γλου καί Νικ. Τσιλβετζή.

'Εξελέγησαν Βουλευτές:

'Από τό 'Αγροτικό Κόμμα οί: Θεοδ. Χαβίνης (Πρεβέζης) καί Μάρκος Τσαρλαμπάς (Λευκάδος).

'Από τό Κόμμα 'Ελευθεροφρόνων ό 'Αριστ. Βαλαωρίτης (Λευκάδος) ό Κων. Καλκάνης (Λευκάδος) καί ό Λεωνίδας Τσόκος (Πρεβέζης).

'Από τήν "Ενωση Φιλελευθέρων ἐξελέγη ό Γ. Μπανιάς ("Αρτης).

Κυβέρνηση ἐσχημάτισε ό 'Αλέξ Ζαΐμης τῆς "Ενωσης Φιλελευθέρων.

2. Τό 1928 ό Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας Παῦλος Κουντουριώτης μετά τήν ἐπιστροφή τοῦ 'Ελευθ. Βενιζέλου στήν 'Ελλάδα, διέλυσε τή Βουλή ἀνέθεσε τήν Κυβέρνηση στόν 'Ελευθ. Βενιζέλο μέ σκοπό τήν προκήρυξη τῶν ἐκλογῶν τήν 19η Αὐγούστου τοῦ ἰδίου ἔτους.

'Ὡς 'Εκλογική Περιφέρεια ὀρίσθηκε γιά τήν Παλαιά 'Ελλάδα ὅπου πλειοψηφοῦσαν οί ἀντίπαλοι τοῦ Βενιζέλου, ἡ Στενή Περιφέρεια ἡ 'Επαρχία, γιά δέ τίς νέες χῶρες, οί ὁποῖες εὐνοοῦσαν τόν Βενιζέλο, ἡ Εὐρεία τοῦ Πρωτοδικείου. 'Η Πεδιάδα τῆς "Αρτας, παρ' ὅτι ὑπήγετο στό Πρωτοδικεῖο τῆς, ὑπῆχθη ἐκλογικῶς στόν Νόμο Πρεβέζης. "Ετσι ἡ 'Επικράτεια διαιρέθη σέ 98 περιφέρειες, οί βουλευτικές ἔδρες ὀρίστηκαν σέ 250 καί γιά τήν "Αρτα 1.

'Υποψήφιοι στήν περιφέρεια τῆς "Αρτας ἦταν 'Αλέξανδρος Κ. Καραπάνος (κόμματος Φιλελευθέρων, 'Ελευθ. Βενιζέλου), Εὐγ. Π. Γαρουφαλιάς ('Ελευθεροφρόνων, 'Ιων. Μεταξά), Γεώργιος Β. Τούμπουρος (Δημοκρατικῆς "Ενωσης, 'Αλεξ. Παπαναστασίου), Γεωρ. Μπανιάς (Προοδευτικῶν Γ. Καφαντάρη), 'Αθαν. Τζώνης ('Ανεξάρτητος), 'Αντ. Γαρουφαλιάς ('Ανεξάρτητος) καί Εὐθ. Λαμπράκης ('Ανεξάρτητος).

Βουλευτής ἐξελέγη ό 'Αλεξ. Καραπάνος.

Κυβέρνηση σχημάτισε ό 'Ελευθ. Βενιζέλος.

3. Τήν 21η 'Απριλίου 1929 διεξήχθησαν Γερουσιαστικές 'Εκλογές, ὅπως προέβλεπε τό νέο Σύνταγμα. Τό ἐκλογικό σύστημα ἦταν κράμα πλειοψηφικοῦ καί ἀναλογικῆς. Στό μονοεδρικό νομό "Αρτης ἐφαρμόστηκε τό πλειοψηφικό σύμφωνα μέ τό ὁποῖο ἀνακηρύσσειτο ἐπιτυχῶν ό σχετικός πλειοψηφίσας ὑποψήφιος.

'Υποψήφιοι ἦταν:

Πύρρος Καραπάνος (Φιλελευθέρων), Κ. Οἰκονομίδης (Λαϊκοῦ Κόμματος), 'Αντ. Γαρουφαλιάς (Φιλελευθέρων), Περ. Τόλιας ('Ανεξάρτητος).

'Εξελέγη Γερουσιαστής γιά θητεία 9 ἐτῶν ό Π. Καραπάνος.

4. Στίς ἐκλογές τῆς 25ης Σεπτεμβρίου 1932 ἐφαρμόστηκε ἡ 'Απλή 'Αναλογική. Οἱ Νομοί "Αρτης-Πρεβέζης-Λευκάδος, ἀπετέλεσαν μία ἐκλογική περιφέρεια, εὐρεία στήν ὁποία ἀντιστοιχοῦσαν 5 ἔδρες.

Κατήλθαν οί ἐξῆς συνδυασμοί:

α) *Συνδυασμός Φιλελευθέρων* ('Ελ. Βενιζέλου) μέ υποψηφίους τούς Θ. Χαβίνη, Γ. Γερογιάννη, Εὐρ. Καζαντζή, Θεοφ. Κοσμά, Μάρκο Τσαρλαμπά.

β) Συνδυασμό Λαϊκού Κόμματος (Π. Τσαλδάρη) με υποψηφίους τούς Κ. Καλκάνη, Κ. Οικονομίδη, 'Αντ. Σκιαδαρέση, Λ. Τσόκο, Χρ. Ρίζο.

γ) Συνδυασμός 'Αγροτικού Κόμματος ('Αλ. Μυλωνά) με υποψηφίους τούς: Π. Γαρουφαλιά, Ν. Πεπόνη, Ι. Σιδηρόπουλο, Πάνο Φίλιππα, Δ. Παπαγαλάνη.

δ) Συνδυασμός 'Ενιαίου Μετώπου (Κομμουνιστικού) με υποψηφίους τούς Γ. Πόλιο, Γ. 'Ανδρόπουλο.

ε) Συνδυασμός 'Αγροτικού και 'Εργατικού Κόμματος ('Αλ. Παπαναστασίου) με τούς Γ. Τούμπουρο, Γ. Κοσσυβάκη, 'Αλή Ρασίδ Μπέη, Γ. Μπανιά, 'Αντ. Ράπτη.

'Εξελέγησαν οί: Θ. Χαβίνης, Μάρκος Τσαρλαμπάς, Κ. Καλκάνης, Κ. Οικονομίδης, Π. Γαρουφαλιάς. Κυβέρνηση έσχημάτισε ό άρχηγός του Λαϊκού Κόμματος Π. Τσαλδάρης, ό όποιος άνετράπη μετά 2 μήνες και σχημάτησε κυβέρνηση ό 'Ελ. Βενιζέλος.

5. Οί εκλογές τής 5ης Μαρτίου 1933 διεξήχθησαν με τό πλειοψηφικό σύστημα. 'Ελαβαν μέρος κυρίως 2 συνασπισμοί κομμάτων, ό 'Εθνικός Συνασπισμός με τά κόμματα Φιλελευθέρων (Βενιζέλος), Προοδευτικών (Καφαντάρης), 'Αγροτοεργατικού (Παπαναστασίου), Συντηρητικού Δημοκρατικού (Α. Μιχαλακόπουλου), τμήματος 'Αγροτικού (Μυλωνά) και ό Συνασπισμός τής 'Ηνωμένης 'Αντιπολιτεύσεως με τό Λαϊκό Κόμμα (Π. Τσαλδάρη), τό 'Εθνικό Ριζοσπαστικό (Γ. Κονδύλη) των 'Ελευθεροφρόνων (Ι. Μεταξά) και όρισμένων 'Αγροτικών. 'Εκτός των 2 αυτών συνασπισμών έλαβαν μέρος τό κομμουνιστικό κόμμα 'Ελλάδος και όρισμένοι 'Αγροτικοί. 'Η πεδιάδα τής 'Αρτας προσαρτήθηκε στον Νομό Πρεβέζης και όρισμένοι 'Αγροτικοί. 'Η Πεδιάδα τής 'Αρτας προσαρτήθηκε στον Νομό Πρεβέζης, του όποιου ό άριθμός έδρών αυξήθηκε σε 3 ενώ του Νομού 'Αρτας περιορίστηκε σε 1.

'Ελαβαν μέρος οί υποψήφιοι: Κ. Οικονομίδης, Α. Καραπάνος, Εύθ. Λαμπράκης. Βουλευτής εξέλεγη ό Κ. Οικονομίδης.

Στό Συνδυασμό των Φιλελευθέρων Πρεβέζης υποψήφιος ήταν ό έξ 'Αρτης πολιτικός Πέτρος Γαρουφαλιάς ό όποιος εξέλεγη βουλευτής.

Τήν 1η Μαρτίου 1935 έξερράγη στασιαστικό κίνημα κατά τής κυβερνήσεως τό όποιο άπέτυχε. Κατόπιν αυτού ή βουλή κατήργησε τό θεσμό τής Γερουσίας έτροποποίησε ή κατήργησε διατάξεις του Συντάγματος και προκήρυξε εκλογές.

6. Στίς εκλογές τής 9ης 'Ιουνίου 1935 έφαρμόστηκε τό πλειοψηφικό σύστημα. Στην περιφέρεια 'Αρτης κατήλθαν 2 συνδυασμοί: 'Ο Κυβερνητικός με υποψηφίους τούς: Κ. Οικονομίδη, Χρ. Ρίζο, Χρ. Χατζόπουλο και ό συνδυασμός 'Ανεξαρτήτων με τούς: Ι. 'Αμβράζη, Ν. Τούμπουρο και 'Αθ. Τζώνη. Πλειοψήφισε ό κυβερνητικός συνδυασμός και εξέλεγησαν βουλευτές όλοι οί υποψήφιοί του.

7. Με ψήφισμά της ή κυβέρνηση Τσαλδάρη κατήργησε τό πολίτευμα τής 'Αβασίλευτης Δημοκρατίας και έπανήλθε ό θεσμός του Βασιλέως. Καθήκοντα άνέλαβε ό Γ. Κονδύλης ως άντιβασιλεύς. Τό ψήφισμα αυτό επικυρώθηκε σε δημοψήφισμα πού έγινε τήν 3η Νοεμβρίου 1935.

8. Οί εκλογές τής 26ης 'Ιανουαρίου 1936 έγιναν με τό σύστημα τής άπλής άναλογικής και αυξήθηκε ό άριθμός των έδρών σε 300.

Στήν Εύρεια περιφέρεια Ἄρτης-Πρεβέζης-Λευκάδος ἔλαβαν μέρος: α) τὸ Κόμμα τῶν Φιλελευθέρων μέ τούς Θ. Χαβίνη, Π. Κοκκινάτο, Ἄλ. Καραπάνο, Ν. Καλέλλη, Κ. Μαχαίρα, Π. Καλκάνη.

β) Τὸ Λαϊκὸ κόμμα μέ τούς Λ. Τσόκο, Γ. Τούμπουρα, Ἄλ. Λογοθέτη, Κ. Οἰκονομίδη, Ἄπ. Κοντογιάννη, Ν. Καλύβα.

γ) Ἡ Γενικὴ Λαϊκὴ Ριζοσπαστικὴ Ἐνωσις μέ τούς Κ. Καλκάνη, Χρ. Ρίζο, Σπ. Ἀλεξόπουλο, Ι. Ἀμβράζη, Ἄλ. Γεωργίου, Π. Βακατάτση.

δ) Ὁ Συνδυασμὸς Δημοκρατικῶν μέ τούς Π. Γαρουφαλιά, Εὐρ. Καζαντζή, Μ. Τσαρλαμπά, Πάνο Ἀλεξίου, Παῦλο Τσαούσογλου, Ἄντ. Ράπτη.

ε) Ὁ Συνδυασμὸς τῶν Ἐλευθεροφρόνων μέ τούς: Ἄντ. Σκιαδαρέση, Ἄθ. Τζώκα, Χρ. Κάτσινο, Ν. Νικλάμπα, Π. Τόλια, Π. Σουμίλα.

στ) Ὁ Συνδυασμὸς Παλαιῶ Μετώπου (Κομμουνιστικῶν) μέ τούς Χ. Γκόνζιο καὶ Β. Σαρδελή.

Μεμονωμένοι ὑποψήφιοι οἱ: Εὐ. Ἀλεξανδρῆς καὶ Χρ. Ρένζος.

Ἐξελέγησαν βουλευτές οἱ: Κ. Καλκάνης, Θ. Χαβένης, Λ. Τσόκος, Π. Κοκκινάτος, Π. Γαρουφαλιάς.

Οἱ ἐκλογές αὐτές ἦταν οἱ τελευταῖες πρὶν τὸν Παγκόσμιο πόλεμο. Ἡ Βουλὴ αὐτὴ διελύθη τὴν 4η Αὐγούστου τοῦ ἰδίου ἔτους. Ἀκολούθησε ἡ δικτατορία τοῦ Μεταξᾶ ὃ ὁποῖος διεξήγαγε τὸν πόλεμο τοῦ 1940.

ΜΕΡΟΣ Δ΄

Ἀπὸ τὴν ἀπελευθέρωση τῆς Ἑλλάδος ἕως τὸ 1981

1. Οἱ ἐκλογές τῆς 31 Μαρτίου 1946 διεξήχθησαν μέ τὸ ἀναλογικὸ σύστημα καὶ οἱ βουλευτικὲς ἔδρες ἀξήθησαν σὲ 354.

Στὴν περιφέρεια Ἄρτης-Πρεβέζης-Λευκάδος, κατήλθαν οἱ κάτωθι ὑποψήφιοι:

α) Συνδυασμὸς Ἠνωμένης Ἐθν. Παρατάξεως (Τσαλδάρη, Θεοτόκα, Μαυρομιχάλη) μέ ὑποψηφίους τούς Χρ. Ρίζο, Κ. Οἰκονομίδη, Κ. Καλκάνη, Ἄντ. Ποταμιάνο, Δ. Λαμπράκη, Π. Φίλιππα, Π. Τόλια, Γ. Πλάτο.

β) Συνδυασμὸς Ἐθνικῆς Πολιτικῆς Ἐνώσεως (Γ. Παπανδρέου, Π. Κανελόπουλο, Σ. Βενιζέλο) μέ τούς: Π. Γαρουφαλιά, Χρ. Τσαντούλα, Ν. Τούμπουρο, Β. Βασιώνη, Α. Οἰκονόμου, Α. Τζίμα, Μ. Φίλιππο, Δ. Κοντομήχα.

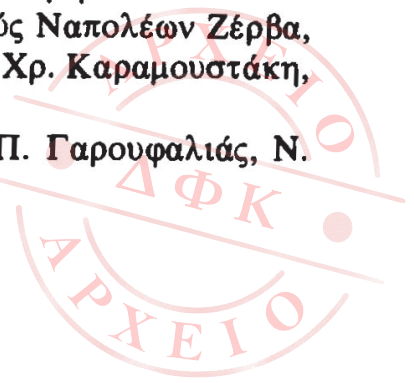
γ) Συνδυασμὸς Βασιλοφρόνων μέ τούς: Γ. Τούμπουρο, Η. Παπαχρίστου, Κ. Παπαδημητρίου.

δ) Συνδυασμὸς Φιλελευθέρων (Θεμ. Σοφούλη) μέ τούς: Θ. Χαβίνη, Β. Μουστάκη, Α. Παπαμιχαήλ, Γ. Σολδάτο, Β. Τσίκο, Η. Γράψα, Α. Μπακαμῆτσο.

ε) Συνδυασμὸς Ἐθνικοῦ κόμματος Ἑλλ. (Ν. Ζέρβα) μέ τούς Ναπολέον Ζέρβα, Εὐρ. Καζαντζή, Δ. Ἀναγνώστου, Ι. Φωτόπουλο, Χρ. Βαλίνο, Χρ. Καραμουστάκη, Μ. Τσαρλαμπά, Εὐρ. Κολιό.

Ἐξελέγησαν βουλευτές οἱ: Χρ. Ρίζος, Κ. Οἰκονομίδης, Π. Γαρουφαλιάς, Ν. Ζέρβας, Εὐρ. Καζαντζής, Δ. Ἀναγνώστου, Ι. Φωτόπουλος.

Κυβέρνηση σχημάτισε ὃ Π. Τσαλδάρης.

2. Τήν 1η Σεπτεμβρίου 1946 πραγματοποιήθηκε δημοψήφισμα για τό αν θά έπρεπε νά επανέλθει ό Βασιλεύς Γεώργιος Β΄ ή όχι. Ή πλειοψηφία του λαού του Ν. Άρτης τάχθηκε υπέρ τής επανόδου του Βασιλιά. Γενικά έπεκράτησε τό ψηφοδέλτιο τής Βασιλευομένης Δημοκρατίας και ό Βασιλεύς επανήλθε τήν 28η Σεπτεμβρίου του ίδιου έτους.

3. Οί εκλογές τής 5ης Μαρτίου 1950 διεξήχθησαν μέ τό εκλογικό σύστημα του 1936.

Στήν περιφέρεια Άρτης-Πρεβέζης-Λευκάδος, κατήλθαν οί κάτωθι συνδυασμοί:

α) *Συνδυασμός Λαϊκού κόμματος* (Κ. Τσαλδάρη) μέ τούς Κ. Καλκάνη, Χρ. Ρίζο, Δ. Γιαννουλάτο, Λ. Γκαναβία, Α. Κοντογιάννη.

β) *Συνδυασμός Έθνικού κόμματος Έλλάδος* (Ν. Ζέρβας) μέ τούς: Ν. Ζέρβα, Εύρ. Καζαντζή, Β. Καβέτσο, Χρ. Καραμουστάκη, Εύρ. Βρεττό.

γ) *Συνδυασμός κόμματος Φιλελευθέρων* (Σοφ. Βενιζέλος) μέ τούς Θ. Χαβίνη, Σ. Ζιάκα, Ι. Ζαχαρή, Ν. Τούμπουρο, Π. Φίλιππα.

δ) *Συνδυασμός κόμματος Γ. Παπανδρέου* μέ τούς: Π. Γαρουφαλιά, Άχ. Οικονόμου, Χρ. Τσαντούλα, Άλ. Παπαγεωργίου, Δ. Κοντομίχα.

ε) *Συνδυασμός Δημοκρατικής παρατάξεως* (Δ. Σοφιανόπουλος, Άλ. Σβώλος, Ν. Γρηγοριάδης) μέ τούς Ν. Κατηφόρη, Δ. Κρόκο, Φ. Βανδώρου, Ι. Σιμιτζή, Γ. Γαρουφαλιά.

στ) *Συνδυασμός Έθνικής Προοδευτικής Ένώσεως κέντρου* (Πλαστήρα) μέ τούς: Λ. Σπαή, Β. Κοσμά, Ν. Φατούρο, Γερ. Σολδάτο, Ι. Μουστάκη.

ζ) *Συνδυασμός Πολιτικών Άνεξαρτήτως παρατάξεως* (Κ. Κοτζιάς, Κ. Μανιαδάκης, Θ. Τουρκοβασίλης) μέ τούς: Γ. Τούμπουρο, Κ. Μανιαδάκη, Μ. Σταύρου, Σπ. Θεοχάρη, Ι. Λογοθέτη.

η) *Συνδυασμός Νέου κόμματος* (Σπ. Μαρκεζίνη) μέ τούς: Δημ. Λαμπράκη, Γ. Άθανασίου, Κ. Γαλανή, Θεοδ. Χάμο, Στ. Νατσούλη.

θ) *Συνδυασμός Έθνικής παρατάξεως* (Π. Μακρομιχάλης, Β. Παπαδάκης, Άλ. Βαμβέτσος, Α. Δημητράτος) μέ τούς Δ. Κωσταβασίλη, Αλ. Βαμβέτσο, Π. Παπαφωτίου, Β. Κολιό, Πολ. Ράπτη.

ι) *Συνδυασμός Παρατάξεως Άγροτών Έργαζομένων* (Άλ. Μπαλτατζής, Άλ. Μυλωνάς) μέ τούς: Άλ. Μυλωνά, Ι. Ψωμά, Δ. Λέκκα, Ι. Φλογαίτη, Χρ. Παπασταύρου.

ια) *Συνδυασμός Μετώπου Έθνικής Άναδημιουργίας* (Π. Κανελλόπουλο, Ν. Παπαδόπουλο, Άλ. Σακελλαρίου) μέ τούς: Άθ. Αύγερινί, Κ. Οικονομίδη, Θ. Καλκάνη, Θ. Λιάτο, Γ. Πλάτο.

ιβ) *Συνδυασμός κόμματος Έργαζομένων Έλλήνων* (Ι. Μπερνίτσας) μέ τούς: Χρ. Μπαλαούρα, Γ. Κατσή, Σ. Μιχαηλίδη, Σ. Καπόγλου.

Έξελέγησαν Βουλευτές οί:

Κ. Καλκάνης, Π. Γαρουφαλιάς, Ν. Ζέρβας, Θ. Χαβίνης, Λ. Σπαής, Χρ. Ρίζος.

Ό Ν. Ζέρβας εξελέγη ταυτοχρόνως και βουλευτής Ίωαννίνων, παραιτήθη τής Άρτης και τήν έδρα κατέλαβε ό Εύ. Καζαντζής.

4. Οί εκλογές τής 9ης Σεπτεμβρίου 1951 διεξήχθησαν για πρώτη φορά μέ τήν ενισχυμένη αναλογική.

Γιά τήν κοινή περιφέρεια Ἄρτης-Πρεβέζης-Λευκάδος ὀρίστηκαν 5 βουλευτικές ἔδρες.

Ἐποψήφιοι τοῦ κόμματος α) Ἑλληνικοῦ Συναγερμοῦ ἦταν οἱ: Στυλιανός Τζουβάρας, Χριστ. Ρίζος, Δημήτριος Φωτίου Καρατζένης, Ἄθ. Αὐγερινός, Θεοδ. Καλκάνης, Ἄπ. Κοντογιάννης, Ἐπ. Γκινάκας.

β) Τό κόμμα Ἐθνικῆς Προοδευτικῆς Ἐνώσεως Κέντρου (ΕΠΕΚ-Ν. Πλαστήρα) ἀποτελεῖτο ἀπό τούς: Λ. Σπαή, Δ. Κρόκο, Νικ. Τούμπουρο, Β. Κοσμά, Μ. Τσαρλάμπο, Δημ. Μαλάμος, Ξ. Θειακός.

γ) Ἐποψήφιοι τοῦ κόμματος Φιλελευθέρων (Σοφ. Βενιζέλος) οἱ: Θ. Χαβίνης, Ναπ. Ζέρβας, Εὐρ. Καζαντζής, Σοφ. Ζιάκας, Δημ. Ἀναγνώστου, Εὐστ. Βρεττός, Πάνος Φίλιππας.

δ) Ἐποψήφιοι τῆς Ἐνιαίας Δημοκρατικῆς Ἀριστερᾶς οἱ: Ξ. Γρηγόρης, Ἄλκ. Λούλης, Ι. Σιμιντζής, Γεωρ. Γαρουφαλιάς.

ε) Ὁ Συνδυασμός κόμματος Γ. Παπανδρέου ἀποτελεῖται ἀπό τούς: Π. Γαρουφαλιά, Ἄχ. Οἰκονόμου, Π. Ἀλεξίου, Ἄλ. Παπαγεωργίου, Βασ. Βασιώνη, Ἄν. Ράπτη, Διον. Κοντομίχα.

ς) Τέλος τό Λαϊκό κόμμα ἀποτελεῖτο ἀπό τούς: Κ. Καλκάνη, Κ. Δούλη, Χρ. Βαλίνο, Ἄντ. Τζώρτζη, Γ. Τούμπουρο, Δ. Λαμπράκη, Γ. Οἰκονομίδη.

Βουλευτές ἐξελέγησαν οἱ Στυλ. Τζουβάρας, Χρ. Ρίζος, Δημήτριος Φ. Καρατζένης, Λ. Σπαῆς καί Θ. Χαβίνης.

Ἐπειδή ἡ κυβέρνηση τοῦ Νικ. Πλαστήρα δέν διέθετε δική της πλειοψηφία στή Βουλή παραιτήθηκε μετά τήν πάροδο ἑνός ἔτους, καί ἡ χώρα ὀδηγήθηκε πάλι σέ ἐκλογές.

5. Στίς ἐκλογές τῆς 16ης Νοεμβρίου 1952 ἐφαρμόστηκε τό μικτό πλειοψηφικό σύστημα. Γιά πρώτη φορά δέ παρείχετο τό δικαίωμα στίς γυναῖκες νά ἐκλέγουν καί νά ἐκλέγονται.

Στήν περιφέρεια Πρωτοδικείου Ἄρτης ὑποψήφιοι ἦταν οἱ ἑξῆς:

α) Συνδυασμός ἑλλ. Συναγερμοῦ: Δημήτριος Φ. Καρατζένης, Στ. Τζουβάρας, Χρ. Ρίζος.

β) Συνδυασμός Φιλελευθέρων-ΕΠΕΚ: Ν. Εὐταξίας, Ι. Ζαχαρῆς, Λ. Σπαῆς.

γ) Συνδυασμός Ἐνιαίας Δημοκρατικῆς Ἀριστερᾶς (ΕΔΑ) ὁ Κων. Πάνος

δ) Μεμονωμένοι Λ. Σπαῆς, Ν. Τούμπουρος, Σ. Ζιάκας.

Ἐξελέγησαν οἱ 3 ὑποψήφιοι τοῦ Ἑλλ. Συναγερμοῦ: Δ. Καρατζένης, Στ. Τζουβάρας, Χρ. Ρίζος.

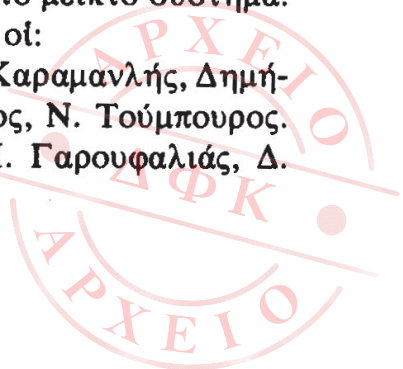
Σχηματίστηκε κυβέρνηση ἀπό τόν Ἄλ. Παπάγο, ἡ ὀποία ἔμεινε στήν ἐξουσία μέχρι τήν 4η Ὀκτωβρίου 1955 πού πέθανε. Ἀμέσως μετά μέ διαταγή τοῦ Βασιλιᾶ ὀρκίστηκε ὁ ὑπουργός Δημ. Ἔργων Κων. Καραμανλῆς, ὁ ὀποῖος ὀδήγησε τή χώρα σέ νέες ἐκλογές.

6. Οἱ ἐκλογές τῆς 19ης Φεβρουαρίου 1956 διεξήχθησαν μέ τό μικτό σύστημα.

Ἐποψήφιοι στήν περιφέρεια Ἄρτης-Πρεβέζης-Λευκάδας οἱ:

α) Συνδυασμός Ἐθνικῆς Ριζοσπαστικῆς Ἐνώσεως (ΕΡΕ) Κ. Καραμανλῆς, Δημήτριος Φ. Καρατζένης, Χρ. Ρίζος, Θ. Καλκάνης, Ι. Κοκκινάτος, Ν. Τούμπουρος.

β) Συνδυασμός Δημοκρατικῆς Ἐνώσεως: Κ. Καλκάνης, Π. Γαρουφαλιάς, Δ. Κρόκος, Θ. Χαβίνης, Λ. Σπαῆς, Ι. Ζαχαρῆς.

γ) *Συνδυασμός κόμματος Προοδευτικῶν*: Ἄπ. Κοντογιάννης, Φ. Μεταξάς, Νικ. Πεπόνης, Δ. Τράντζας, Κ. Κόκκας, Δ. Πλακούτση.

Στούς Μεμονωμένους ὁ Μ. Τσαρλαμπάς.

Ἐξελέγησαν βουλευτές οἱ 5 πρῶτοι τῆς Δημ. Ἐνώσεως Κ. Καλκάνης, Π. Γαρουφαλιάς, Δ. Κρόκος, Θ. Χαβίνης, Λ. Σπαῆς καί ὁ πλειοψηφίσας τοῦ συνδυασμοῦ τῆς ΕΡΕ Δημ. Καρατζένης.

7. Στίς ἐκλογές τῆς 11ης Μαΐου 1958 ἐφαρμόστηκε ἡ ἐνισχυμένη ἀναλογική καί πρωτοβάθμια ἐκλογική περιφέρεια ὁ Νομός.

Ἐποψήφιοι στόν α) *Συνδυασμό τῆς ΕΡΕ* στό Νομό Ἄρτης οἱ: Δημ. Φ. Καρατζένης, Κων. Παπαδημητρίου, Κ. Σιδῶς.

β) *Στήν Ἐνιαία Δημοκρατική Ἐνωση* οἱ: Ἄρ. Ἀράπης, Γ. Μπαρτζώκας, Γ. Γαρουφαλιάς.

γ) *Στό κόμμα Φιλελευθέρων* ὑποψήφιοι ἦταν οἱ: Π. Γαρουφαλιάς, Λ. Σπάης, Ν. Τούμπουρος.

δ) *Στό Συνδυασμό Λαϊκοῦ κόμματος* οἱ: Μιλτ. Μάρκου, Στ. Τζουβάρας, Πολυξένη Βαλλίνου.

ε) Τέλος ὑποψήφιος τῆς *Προοδευτικῆς Ἀγροτικῆς Δημοκρατικῆς Ἐνώσεως* ἦταν ὁ Ἄλ. Χρυσοχόου.

Βουλευτές ἐξελέγησαν οἱ Δημ. Καρατζένης, Κων. Παπαδημητρίου τῆς ΕΡΕ καί Π. Γαρουφαλιάς τῶν Φιλελευθέρων.

8. Οἱ ἐκλογές τῆς 29ης Ὀκτωβρίου 1961 ἐνεργήθησαν μέ τήν ἐνισχυμένη ἀναλογική.

Στόν Νομό Ἄρτης ὑποψήφιοι ἦταν:

α) *ΕΡΕ*: Δημήτριος Φ. Καρατζένης, Κων. Παπαδημητρίου, Κ. Σιδῶς.

β) *Συνδυασμός Ἐνώσεως Κέντρου-Προοδευτικῶν*: Π. Γαρουφαλιάς, Νικ. Εὐταξίας, Ἄλ. Λιαροκάπης.

γ) *Συνδυασμός Πανδημοκρατικοῦ Ἀγροτικοῦ Μετώπου*: Ἄρ. Ἀράπης, Β. Καμάρας, Κων. Μαντέλλος.

Ἐξελέγησαν βουλευτές οἱ Δημ. Καρατζένης, Κ. Σιδῶς καί Π. Γαρουφαλιάς.

Τήν 11η Ἰουνίου 1963 παραιτήθηκε ἡ κυβέρνηση Καραμανλή ἐξ αἰτίας τῆς ἐμμονῆς τῶν Βασιλέων νά ἐπιχειρήσουν ταξίδι στό Λονδίνο, ὅπου προηγουμένως εἶχαν γίνει ἀνθελληνικές ἐκδηλώσεις στό πρόσωπο τῆς Βασιλίσσης Φρειδερίκης.

9. Οἱ ἐκλογές τῆς 3ης Νοεμβρίου 1963 ἐνεργήθησαν ἀπό τήν ὑπηρεσιακή κυβέρνηση τοῦ Στ. Μαυρομιχάλη καί διεξήχθησαν μέ τό σύστημα τῆς ἐνισχυμένης ἀναλογικῆς.

α) *Στό Συνδυασμό τῆς ΕΡΕ* ὑποψήφιοι ἦταν οἱ: Δημ. Καρατζένης, Κ. Παπαδημητρίου, Κ. Σιδῶς.

β) *Στό Συνδυασμό Ἐνώσεως Κέντρου* οἱ: Π. Γαρουφαλιάς, Ν. Εὐταξίας, Ν. Τούμπουρος.

γ) *Ἐποψήφιοι τοῦ συνδυασμοῦ τῆς ΕΔΑ* οἱ: Ἄρ. Ἀράπης, Δ. Δῆμος, Δ. Λέκκας.

δ) *Ἐποψήφιοι τοῦ κόμματος Προοδευτικῶν* οἱ: Θ. Ράπτης, Π. Στρεβίνας, Σ. Τζουβάρας.

Ἐξελέγησαν βουλευτές οἱ Δημ. Καρατζένης, Κων. Παπαδημητρίου καί Π. Γαρουφαλιάς.

Ὁρκίστηκε κυβέρνηση ὑπό τόν Γ. Παπανδρέου, ὁ ὁποῖος κατόπιν εἰσηγήθηκε στό Βασιλιά τή διάλυση τῆς Βουλῆς καί τή διενέργεια νέων ἐκλογῶν, ἀφοῦ δέν εἶχε τήν ἀπαιτούμενη πλειοψηφία. Ἡ Ἐνωση Κέντρου προέβη σέ ἀθρόες παροχές ἀπό τό πλεόνασμα τοῦ προϋπολογισμοῦ τῆς προηγούμενης κυβέρνησης. Ὁ Κ. Καραμανλῆς μετά τήν ἥττα τῆς ΕΡΕ ἀπεχώρησε τῆς πολιτικῆς ἀφοῦ ὑπέδειξε ὡς διάδοχό του τόν Παν. Κανελλόπουλο.

10. Στίς ἐκλογές τῆς 16ης Φεβρουαρίου 1964 ἐφαρμόστηκε τό ἴδιο ἐκλογικό σύστημα. Στό Νομό Ἄρτης κατήλθαν 2 συνδυασμοί κομμάτων.

α) Ἡ Ἐνωση Κέντρου μέ ὑποψηφίους τούς: Π. Γαρουφαλιά, Α. Λιαροκάπη καί Ν. Εὐταξία.

β) Ἡ ΕΡΕ μέ τούς Προοδευτικούς καί μέ ὑποψηφίους τούς Κ. Παπαδημητρίου, Δ. Καρατζένη, Κ. Σιώζο.

Ἐξελέγησαν Βουλευτές οἱ: Π. Γαρουφαλιάς, Κ. Παπαδημητρίου καί Δημ. Καρατζένης.

Κατά τῆς ἐκλογῆς τοῦ Δημ. Καρατζένη ἄσκησε ἔνσταση ὁ Ἄλ. Λιαροκάπης στηριζομένη στό ὅτι ψήφισαν στρατιῶτες καί ὑπάλληλοι μὴ ἐγγεγραμμένοι στοὺς καταλόγους, στό ὅτι ἐθεωρήθησαν ἔγκυρα ψηφοδέλτια τοῦ ἐπιτυχόντος, φέροντα διακριτικά σημεῖα καί στό ὅτι ὁ Δημ. Καρατζένης διετέλεσε Δημοτικός Σύμβουλος Δήμου Ἄρταίων.

Τελικῶς ἡ ἔνσταση ἀπερρίφθη μέ ἀπόφαση τοῦ Εἰδικοῦ Δικαστηρίου.

Τήν 21η Ἀπριλίου 1967 ἐξερράγη κίνημα Ἀξιωματικῶν τοῦ Στρατοῦ καί ἐματαιώθησαν οἱ προκηρυχθεῖσες γιά τόν Μάιο βουλευτικές ἐκλογές. Ὡς κυβέρνηση οἱ στρατιωτικοί συνέταξαν νέο σύνταγμα τό ὁποῖο ἔθεσαν μέ δημοψήφισμα στήν κρίση τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ.

Τό νέο σύνταγμα ἐγκρίθηκε μέ ποσοστό 91,87% ὑπέρ καί 7,76% κατά.

Δεύτερο δημοψήφισμα διεξήχθη στίς 29 Ἰουλίου 1973, γιά τή μεταβολή τοῦ πολιτειακοῦ θεσμοῦ σέ ἀβασίλευτη Δημοκρατία. Ἦδη ὁμως τήν 1η Ἰουλίου τό δικτατορικό καθεστῶς κατήργησε τή Βασιλεία καί αὐτοανακηρύχθηκε Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας ὁ Γ. Παπαδόπουλος. Τό Δημοψήφισμα ἀπέδωσε 78,45% ὑπέρ τῆς Βασιλείας.

11. Διεξήχθησαν ἐκλογές τήν 17ην Νοεμβρίου 1974 μέ τό σύστημα τῆς ἐνισχυμένης ἀναλογικῆς.

Ὁ Κ. Καραμανλῆς ἐπέστρεψε ἀπό τό ἐξωτερικό καί συνεκρότησε τό νέο κόμμα «Νέα Δημοκρατία».

Ἐποψήφιοι τῆς Ν. Δημοκρατίας στό Νομό Ἄρτης ἦταν οἱ Ἀθ. Κονταξής, Κ. Παπαδημητρίου, Ν. Τσέτης.

Ἐποψήφιοι τῆς Ἐνώσεως Κέντρου-Νέων Δυνάμεων οἱ Γ. Ἀγόρος, Δημ. Βάκκας, Δ. Ρίζος.

Τό ΠΑΣΟΚ ἀποτελεῖτο ἀπό τούς Παῦλο Ἐξαρχο, Ἄλ. Λιαροκάπη, Ι. Πανοῦτσο.

Ἡ Ἐθνική Δημοκρατική Ἐνωση ἀπό τούς: Νικ. Παπαθεοδώρου καί Στ. Παπά. Ὑποψήφιοι τῆς Ἠνωμένης Ἀριστερᾶς ἦταν οἱ: Δ. Δήμος, Ι. Παπανικολάου, Εὐστ. Σπήλιος.

Ἐξελέγησαν βουλευτές οἱ: Ἀθ. Κονταξής, Κ. Παπαδημητρίου, Δημ. Ρίζος.

Τὴν 8ην Δεκεμβρίου 1974 ἡ κυβέρνηση προκήρυξε δημοψήφισμα γιὰ τὴ μορφή τοῦ πολιτεύματος. Ἐπεκράτησε τὸ ψηφοδέλτιο τῆς Ἀβασίλευτης Δημοκρατίας.

Προσωρινὸς πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας ἐξελέγη ὁ Μιχαήλ Στασινόπουλος καί τὴν 19η Ἰουνίου 1975 τακτικὸς ὁ Ἀκαδημαϊκὸς Κων. Τσάτσος.

12. Οἱ ἐκλογές τῆς 20ῆς Νοεμβρίου 1977 διεξήχθησαν μὲ τὸ προηγούμενο ἐκλογικὸ σύστημα.

α) Ὁ συνδυασμὸς τῆς Ν. Δημοκρατίας ἀποτελεῖτο ἀπὸ τούς: Ἀθ. Κονταξή, Κ. Παπαδημητρίου, Ν. Τσέτη.

β) Ὁ συνδυασμὸς τῆς Ἐνώσεως Κέντρου ἀπὸ τούς: Δημ. Ρίζο, Γ. Παπαγεωργίου, Γ. Γαρουφαλιά.

γ) Ὁ συνδυασμὸς τοῦ ΠΑΣΟΚ μὲ ὑποψηφίους τούς: Ἀλ. Λιαροκάπη, Δημ. Τσοβόλα, Ι. Πανοῦτσο.

δ) Ὁ συνδυασμὸς Συμμαχίας Προοδευτικῶν καί Ἀριστερῶν Δυνάμεων μὲ ὑποψηφίους τούς: Δ. Λάκκα, Εὐστ. Σπήλιο.

ε) Ὁ συνδυασμὸς τοῦ ΚΚΕ μὲ τούς: Ι. Παπανικολάου, Ι. Μαστρογιάννη, Π. Ἀρκουμάνη.

στ) Ὁ συνδυασμὸς τῆς Ἐθνικῆς Παρατάξεως μὲ ὑποψηφίους τούς Νικόλαο Κοσσυβάκη, Δημ. Καρατζένη, Στ. Τζουβάρα.

ζ) Ὁ συνδυασμὸς τοῦ κόμματος τῶν Νεοφιλελευθέρων (Κων. Μητσοτάκη) μὲ τούς Γ. Γιάπρο, Γ. Μπίτα.

η) Ὁ συνδυασμὸς τῆς Λαϊκῆς Δημοκρατικῆς Ἐνότητος μὲ ὑποψήφιο τὸν Ν. Μπουργάνη.

θ) Ἀνεξάρτητος-Μεμονωμένος ὁ Κ. Μάμαλης.

Ἐξελέγησαν Βουλευτές οἱ Ἀλ. Λιαροκάπης, Ἀθ. Κονταξής καί Δημ. Τσοβόλας.

Κατὰ τῆς παραχωρήσεως δεύτερης ἔδρας στό ΠΑΣΟΚ ὑπεβλήθη ἔνσταση ἀπὸ τὸν Κ. Παπανδρέου ἡ ὁποία στηριζόταν σὲ σοβαρές καί ἀποδεδειγμένες παραβάσεις.

Μέ πρόχειρα δικαιολογητικά ἡ ἔνσταση ἀπερρίφθη.

13. Οἱ ἐκλογές τῆς 18ης Ὀκτωβρίου 1981 διεξήχθησαν μὲ τὴν ἐνισχυμένη ἀναλογική.

Ὑποψήφιοι τοῦ συνδυασμοῦ τῆς Ν. Δημοκρατίας (Γ. Ράλλης) ἦταν: Ἐλ. Παπαδημητρίου, Ἀθ. Κονταξής, Δημ. Ρίζος, Παν. Βάγιας.

α) Ὁ συνδυασμὸς τοῦ ΠΑΣΟΚ ἀποτελεῖτο ἀπὸ τούς: Ἀλ. Λιαροκάπη, Χρ. Παπαγεωργίου, Π. Ρίζος, Δ. Τσοβόλας.

β) Ὁ συνδυασμὸς τοῦ Δημοκρατικοῦ Κέντρου ἀπὸ τὸν Σπ. Νέστορα.

γ) Ὁ συνδυασμὸς τοῦ ΚΚΕ μὲ ὑποψηφίους τούς Σπ. Ζαρκαλή, Ἐλ. Παπαθανασίου-Τζουμάκα, Νικ. Παπακώστα, Λάμπρο Σπούμπλα.

δ) Ὁ συνδυασμὸς τοῦ ΚΚΕ ἐσωτερικοῦ μὲ τούς Ἀθ. Γρέβια, Γ. Κοντογιάννη, Δ. Πεσλή.

ε) Ὁ συνδυασμός τοῦ κόμματος τῶν Προοδευτικῶν ἀποτελεῖτο ἀπό τούς: Ἰ. Γεωργούλα, Ν. Καραμπά, Β. Σκαλτσογιάννη.

η) Ὁ συνδυασμός «Γιά μιά ἐπαναστατική Ἀριστερά» μέ τούς Β. Ζωή, Βασιλική Νάσιου.

Μεμονωμένοι ὑποψήφιοι ἦταν οἱ Εὐ. Παπαϊωάννου, Γ. Πολύζος, Μ. Σιώζος, Χρ. Μοῦτος, Ἀγγ. Πανδής.

Ἐξελέγησαν βουλευτές οἱ Δημ. Τσοβόλας, Ἐλ. Παπαδημητρίου καί Ἀθ. Κονταξής.

